

Factors Related to Health Promotion of Diabetic Patients Banmi Distric, Lopburi Province.

Siriwun Wisetkaew, M.P.H.

*(Public Health Administration)**

Abstract

This cross-sectional survey research aimed to study factors that related to health promotion of diabetic patients Banmi District, Lopburi Province. The samples of this study consisted of 286 diabetic patients who were 35 years old and over and to be cured at banmi hospital Lopburi Province. These samples were selected by using stratified 35 years old and over random sampling technique. Data were collected through self-administered questionnaires during the 22nd July 2014 to the 8th August 2014. Data were then analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, chi-square, Pearson's correlation coefficient statistics, and multiple regression analysis with stepwise.

The results of this study showed that the diabetic patients indicated three levels of their health promotion; at a moderate level of 57.0%, at a high level of 36.4%, and at a low level of 6.6% respectively. According to the factors related to health promotion of diabetic patients. they were statistically significant ($p\text{-value}<0.05$), and the factors included age, knowledge and attitudes towards health promotion, and social support. The factors influencing and expecting to predict the health promotion of diabetic patients were statistically significant ($p\text{-value}<0.05$) and these factors included social support, age, attitudes towards health promotion. And the factor that could be best predicted by considering the Beta value was the social support.

The results of this study suggested that responsible agencies in the area should promote health of diabetic patients by focusing on social support and adjusting the attitudes towards health promotion.

Keywords : Health promotion, Diabetic Patients, Social support, Attitudes towards health promotion

**Social Medicine Department of Banmi Hospital, Lopburi Province*

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ศิริวรรณ วิเศษแก้ว, สม.

(การบริหารงานสาธารณสุข)*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มผู้ป่วยเบาหวานอายุ 35 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี และมารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จำนวน 286 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 22 กรกฎาคม - 8 สิงหาคม 2557 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ไคสแควร์ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และ Multiple Regression Analysis

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวาน มีการส่งเสริมสุขภาพในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.0 ระดับมากร้อยละ 36.4 และระดับน้อยร้อยละ 6.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.05$) ได้แก่ อายุ ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ทศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ และแรงสนับสนุนทางสังคม ในขณะที่ปัจจัยที่มีอิทธิพล และสามารถคาดการณ์การส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.05$) คือ แรงสนับสนุนทางสังคม อายุ และทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ และปัจจัยที่สามารถคาดการณ์ได้ดีที่สุดโดยพิจารณาจากค่า Beta คือ แรงสนับสนุนทางสังคม

ผลการศึกษานี้เสนอแนะให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ ส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยเน้นในเรื่องแรงสนับสนุนทางสังคมและปรับทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ

คำสำคัญ : การส่งเสริมสุขภาพ, ผู้ป่วยโรคเบาหวาน, แรงสนับสนุนทางสังคม, ทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ

*กลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

บทนำ

ปัจจุบันทั่วโลกให้ความสำคัญกับการจัดการโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมากขึ้น เนื่องจากสภาวะความเป็นอยู่และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้ผู้ป่วยกลุ่มนี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จากรายงานสถิติสุขภาพทั่วโลกปี พ.ศ. 2555 ขององค์การอนามัยโลก พบว่า 1 ใน 10 ของประชาชนในวัยผู้ใหญ่เป็นโรคเบาหวาน⁽¹⁾ ขณะนี้โรคเบาหวานกำลังเป็นภัยเงียบของคนไทยและทั่วโลก สหพันธ์เบาหวานนานาชาติ รายงานล่าสุดพบทั่วโลกมีผู้ป่วยเบาหวาน

มากกว่า 371 ล้านคน จำนวนยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คาดในปี พ.ศ. 2573 จะมีถึง 552 ล้านคน⁽²⁾ สำหรับประเทศไทย สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้ทำการคาดการณ์จำนวนประชากรที่เป็นโรคเบาหวานอายุ 35 ปีขึ้นไประหว่าง พ.ศ. 2554-2563 ว่า ในปี 2554 จะพบผู้ป่วยเบาหวานรายใหม่เกิดขึ้น จำนวน 501,299 คน และระหว่าง พ.ศ. 2554-2563 จะเพิ่มขึ้นอยู่ในช่วง 501,299 - 553,941 คนปี ทั้งนี้ จะมีผู้ป่วยเพิ่มขึ้น 2 เท่า ภายใน 6 ปี ดังนั้น ในปี 2563 จะมีผู้ป่วย

เบาหวานรายใหม่สูงถึง 8,200,200 คน⁽³⁾ สถิติผู้ป่วยโรคเบาหวานจังหวัดลพบุรี ปี พ.ศ. 2554-2556 พบว่าปี พ.ศ. 2554 มีผู้ป่วยโรคเบาหวาน 9,296 คน อัตราป่วย 1229.64 ต่อแสนประชากร พ.ศ. 2555 มีผู้ป่วย โรคเบาหวาน 10,027 คน อัตราป่วย 1324.41 ต่อแสนประชากร พ.ศ.2556 มีผู้ป่วยโรคเบาหวาน 9,866 คนอัตราป่วย 1301.56 ต่อแสนประชากร⁽⁴⁾ สำหรับอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จากสถิติการให้บริการของงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลบ้านหมี่ ปี พ.ศ. 2554-2556 พบว่าผู้ป่วยโรคเบาหวาน ที่มารับการตรวจรักษามีจำนวน 3,857 คน 3,524 คน 3,932 คน และพบผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มี ภาวะแทรกซ้อนทางตา ปี พ.ศ. 2554-2556 จำนวน 293 คน, 375 คน, 494 คน ภาวะแทรกซ้อนทางไต ปี พ.ศ. 2554-2556 จำนวน 67 คน, 128 คน, 326 คน และภาวะแทรกซ้อนที่เท้า ปี พ.ศ. 2554-2556 จำนวน 44 คน, 109 คน, 315 คน⁽⁵⁾ ตามลำดับจากข้อมูลสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ทราบว่าปัญหาโรคไม่ติดต่ออันเป็นปัญหาสำคัญหากผู้ป่วยเป็นโรคเบาหวานปฏิบัติตัวไม่ถูกต้อง จะเกิดภาวะแทรกซ้อนได้ การส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โรงพยาบาลทั่วไป โดยกลุ่มงานเวชกรรมสังคม มีงานป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อซึ่งมีภารกิจที่สำคัญประการหนึ่ง คือการดำเนินงานภายใต้ แผนยุทธศาสตร์สุขภาพดีวิถีชีวิตไทย พ.ศ. 2554-2563 คือ การจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่ลดเสี่ยง ลดโรค ลดภาวะแทรกซ้อน ลดพิการ ลดตาย ลดภาระค่าใช้จ่ายทั้งระดับครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยใช้มาตรการเชิงรุกในการตรวจสุขภาพคัดกรองและประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพของประชาชน รณรงค์ประชาสัมพันธ์ กระตุ้นเตือนให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม และเพื่อให้การดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน มีรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสม สามารถนำมาประยุกต์

ใช้กับผู้ป่วยโรคเบาหวานได้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาวางแผนจัดบริการที่เหมาะสมกับผู้ป่วยโรคเบาหวานอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

วัสดุและวิธีการ

การศึกษครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไปที่ย้ายอยู่ในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีไม่น้อยกว่า 1 ปี และได้มารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลบ้านหมี่ จำนวน 286 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการดัดแปลงมาจากการทบทวนวรรณกรรม มีเนื้อหาที่ครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการศึกษา ทั้งหมด 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว โรคประจำตัว ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคมของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ 2. ด้านกิจกรรมทางกาย 3. ด้านโภชนาการ 4. ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล 5. ด้านการจัดการความเครียด และทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

โดยการนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ 0.929 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 22 กรกฎาคม - 8 สิงหาคม 2557 ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนาคือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรใช้การทดสอบไคสแควร์ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และ Multiple Regression analysis

ผลการศึกษา

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

พบว่าผู้ป่วยโรคเบาหวาน อายุเฉลี่ยเท่ากับ 63.98 เพศหญิง ร้อยละ 66.8 และเพศชายร้อยละ 33.2 ระดับการศึกษา ประถมศึกษาร้อยละ 72.4 รองลงมา ระดับมัธยมศึกษา-สูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 22.4 และไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 5.2 อาชีพไม่ได้ประกอบอาชีพร้อยละ 38.5 รองลงมา รับราชการ/ลูกจ้างของรัฐ/พนักงานเอกชน/รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.2 เกษตรกรรม/ค้าขาย ร้อยละ 28.3 รายได้ต่อเดือนของครอบครัวอยู่ในระดับ 500-10,000 บาท ร้อยละ 66.4 รองลงมา รายได้ระดับ 10,001-30,000 บาท ร้อยละ 29.0 บาท และรายได้ 30,001-50,000 บาท ร้อยละ 3.5 รายได้ต่อเดือนของครอบครัว เพียงพอใช้จ่าย ร้อยละ 64.3 ไม่เพียงพอ ร้อยละ 35.7 ไม่มีโรคประจำตัวอื่นๆ ร้อยละ 60.5 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 39.5 (ดังตาราง 1)

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยโรคเบาหวาน (n=286)

ลักษณะข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	- ชาย	95	33.2
	- หญิง	191	66.8
อายุ (ปี)	- 35-59 ปี	99	34.6
	- 60 ปีขึ้นไป	187	65.4
อายุเฉลี่ยของผู้ป่วย		$\bar{x}$ =63.98	Median=64
		Max=91 Min=35	SD=10.70
การศึกษา	- ไม่ได้เรียนหนังสือ	15	5.2
	- ประถมศึกษา	207	72.4
	- มัธยมศึกษา	36	12.6
	- อนุปริญญา	13	4.6
	- ปริญญาตรี	10	3.5
	- สูงกว่าปริญญาตรี	5	1.7
อาชีพ	- ไม่ได้ประกอบอาชีพ	110	38.5
	- เกษตรกรรม	50	17.5
	- ค้าขาย	31	10.8
	- รับจ้างทั่วไป	69	24.1
	- รับราชการ ลูกจ้างของรัฐ	25	8.7
	- พนักงานภาคเอกชน	1	0.4

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยโรคเบาหวาน (n=286) (ต่อ)

ลักษณะข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือนของครอบครัว - 500-10,000 บาท	190	66.4
- 10,001-30,000 บาท	83	29.0
- 30,001-50,000 บาท	10	3.5
- 50,001-80,000 บาท	3	1.1
รายได้เฉลี่ยของผู้ป่วย	$\bar{x}=10,713$ Min=500 Max=80,000	Median=8,000 SD=11,351.49
รายได้ต่อเดือนของครอบครัว - เพียงพอใช้จ่าย	184	64.3
- ไม่เพียงพอ	102	35.7
โรคประจำตัวอื่นๆ - ไม่มี	173	60.5
- มี	113	39.5

ผลการศึกษา ปัจจัย ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ทักษะต่อการส่งเสริมสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพบว่าระดับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในระดับมากร้อยละ 92.7 ระดับปานกลางร้อยละ 5.2 และระดับน้อยร้อยละ 2.1 ทักษะต่อการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรค

เบาหวานอยู่ในระดับมากร้อยละ 90.6 ระดับปานกลางร้อยละ 9.1 และระดับน้อยร้อยละ 0.3 แรงสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวานในระดับมาก ร้อยละ 60.5 ระดับปานกลาง ร้อยละ 34.3 และระดับน้อย ร้อยละ 5.2 (ดังตาราง 2)

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละระดับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน (n=286)

ปัจจัย	ระดับการส่งเสริมสุขภาพ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ	265 (92.7)	15 (5.2)	6 (2.1)
ทักษะต่อการส่งเสริมสุขภาพ	259 (90.6)	26 (9.1)	1 (0.3)
แรงสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ	173 (60.5)	98 (34.3)	15 (5.2)

การส่งเสริมสุขภาพ เมื่อพิจารณาระดับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน พบว่าการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ระดับมาก ร้อยละ 86.0 ระดับปานกลาง ร้อยละ 12.9 ระดับน้อย ร้อยละ 1.1 ด้าน

กิจกรรมทางกาย ระดับมาก ร้อยละ 48.3 ระดับปานกลาง ร้อยละ 36.0 ระดับน้อยร้อยละ 15.7 ด้านโภชนาการ ระดับปานกลาง ร้อยละ 47.2 ระดับน้อย ร้อยละ 39.5 ระดับมาก ร้อยละ 13.3 ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ระดับมาก ร้อยละ 51.8

ระดับปานกลาง ร้อยละ 41.6 ระดับน้อย ร้อยละ 52.1 ระดับปานกลาง ร้อยละ 42.3 ระดับ 6.6 และด้านการจัดการความเครียด ระดับมาก ร้อยละ 5.6 ตามลำดับ (ดังตาราง 3)

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละระดับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน รายด้าน (n=286)

การส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน	ระดับการส่งเสริมสุขภาพ		
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)
ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	246 (86.0)	37 (12.9)	3 (1.1)
ด้านกิจกรรมทางกาย	138 (48.3)	103 (36.0)	45 (15.7)
ด้านโภชนาการ	38 (13.3)	135 (47.2)	113 (39.5)
ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	148 (51.8)	119 (41.6)	19 (6.6)
ด้านการจัดการความเครียด	149 (52.1)	121 (42.3)	16 (5.6)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value}<0.05$ โดยการวิเคราะห์ไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ได้แก่ อายุ ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ

ทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคมและพบว่า เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน $p\text{-value}>0.05$ (ดังตาราง 4 และตาราง 5)

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน (n=286)

ตัวแปร	การส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน			Chi-square	p-value
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
เพศ					
ชาย	38 (40.0)	51 (53.7)	6 (6.3)	.814	0.666
หญิง	66 (34.6)	112 (58.6)	13 (6.8)		
ระดับการศึกษา					
ไม่ได้เรียน	5 (33.3)	9 (60.0)	1 (6.7)	1.959	0.743
ประถมศึกษา	79 (38.2)	113 (54.6)	15 (7.2)		
มัธยม-สูงกว่าปริญญาตรี	20 (31.2)	41 (64.1)	3 (4.7)		

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน (n=286) (ต่อ)

ตัวแปร	การส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน			Chi-square	p-value
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)		
อาชีพ					
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	33 (30.0)	68 (61.8)	9 (8.2)	5.715	0.221
เกษตรกรกรรม, ค้าขาย	37 (45.7)	41 (50.6)	3 (3.7)		
รับราชการ ลูกจ้างของรัฐ พนักงานเอกชน รับจ้างทั่วไป	34 (35.8)	54 (56.8)	7 (7.4)		
รายได้ต่อเดือน					
500-5,000 บาท	46 (38.7)	61 (51.2)	12 (10.1)	6.079	0.193
5,001-10,000 บาท	22 (31.0)	45 (63.4)	4 (5.6)		
10,001 บาทขึ้นไป	36 (37.5)	57 (59.4)	3 (3.1)		

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยวิธีการคำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (n=286)

ปัจจัยส่วนบุคคล	การส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
อายุ	-0.234	<0.001*
รายได้	0.085	0.153
ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ	0.186	0.002*
ทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ	0.386	<0.001*
แรงสนับสนุนทางสังคม	0.634	<0.001*

*p-value แสดงนัยสำคัญทางสถิติ <0.05

ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์การส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์การส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value<0.001) ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคม อายุและทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ

โดยสามารถคาดการณ์การส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวานได้ ร้อยละ 44.7 และปัจจัยที่สามารถคาดการณ์การส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวานได้ดีที่สุด โดยพิจารณาจากค่า Beta คือ แรงสนับสนุนทางสังคม มีค่า Beta = 0.564 รองลงมาคือ ทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ มีค่า Beta = 0.126 และ อายุ มีค่า Beta = (.175) (ดังตาราง 6)

ตาราง 6 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ระหว่างตัวทำนายและการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน (n=286)

ตัวทำนาย	Std.		t	P-value
	B	Beta Error (B)		
แรงสนับสนุนทางสังคม	.670	.058	.564	11.469
ทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ	.220	.086	.126	2.560
อายุ	-.162	.041	-.175	-3.942

$B(0) = 30.746$ Std. Error $B(0) = 6.027$ $R^2 = .447$ Sig $F < 0.05$

การสร้างสมการถดถอย เพื่อใช้ในการทำนาย การส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน พบว่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ถูกเลือกเข้าไปวิเคราะห์ คือ แรงสนับสนุนทางสังคม ทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ และอายุ ตามลำดับ ดังนั้น จึงสามารถสร้างสมการถดถอยเพื่อใช้ในการคาดการณ์การส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 30.746 + 0.670 (X_1) + 0.220 (X_2) - 0.162 (X_3)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.564 Z_{X_1} + 0.126 Z_{X_2} - 1.75 Z_{X_3}$$

วิจารณ์

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพ ของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จากการศึกษพบว่าผู้ป่วยโรคเบาหวานมีการส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.0 เมื่อพิจารณารายด้านเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวานพบว่าด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ระดับมาก ร้อยละ 86.0 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อรู้ตัวว่าเจ็บป่วยก็จะมีใจดูแลสุขภาพตัวเองมากขึ้น รับผิดชอบต่อสุขภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ยศพล เหลืองโสมนภาและคณะ⁽⁶⁾ ศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานที่มารับ

บริการที่คลินิกเบาหวานโรงพยาบาลบ่อไร่ จังหวัดตราด พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 68.9 เมื่อพิจารณารายด้านเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ระดับมาก ร้อยละ 86.0 และสอดคล้องกับการศึกษาของ กมลรัตน์ จูมสีมา⁽⁷⁾ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานจังหวัดศรีสะเกษ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพในระดับดีมาก $\bar{x}=3.28$ $S.D=0.34$ เมื่อพิจารณาคำตอบของผู้ป่วยโรคเบาหวานเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีการส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือข้อคำถาม “ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน นานครั้งละ 20 - 30 นาที” ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานส่วนใหญ่อยู่ในวัยสูงอายุซึ่งไม่ค่อยชอบการออกกำลังกายและการมีโรคประจำตัวบางโรคทำให้เป็นอุปสรรคในการออกกำลังกายด้วย

จากการศึกษาในครั้งนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวานมากที่สุดคือ แรงสนับสนุนทางสังคม รองลงมาคือทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ ส่วนอายุ เป็นปัจจัยสุดท้ายที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน การที่แรงสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากวิถีการดำรงชีวิต

ของกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานเป็นสังคมแบบชนบท มีการอยู่รวมกันเป็นชุมชน มีการไปมาหาสู่ ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ลักษณะครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัว ขยาย ชีวิตความเป็นอยู่ภายในครอบครัว ยังมีการ ดูแลและพึ่งพาซึ่งกันและกัน รวมถึงการให้บริการ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุข ที่มีการดำเนินงานแบบเชิงรุก ทำให้เกิดกระบวนการ ส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการ ศึกษาของกมลรัตน์ จูมสีมา⁽⁷⁾ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานจังหวัด ศรีสะเกษ พบว่าระดับการสนับสนุนทางสังคมของ ผู้ป่วย อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับการศึกษา ของดุซงกี พงษ์อุดม⁽⁸⁾ ศึกษาความสามารถในการ ดูแลตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคมและความเครียด ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงของโรงพยาบาล แมคคอร์มิค จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าแรงสนับสนุน ทางสังคมของผู้ป่วย อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพรอง ลงมาคือทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งการมี ทัศนคติในการส่งเสริมสุขภาพตนเองที่ดี ย่อมส่งผล ให้เกิดการปฏิบัติตนที่ดีตามไปด้วย เช่น การที่ผู้ป่วย โรคเบาหวานมีทัศนคติที่ดีในเรื่อง “การรับประทานยา อย่างเคร่งครัด” “การตรวจสุขภาพประจำทำให้ค้นพบ ความผิดปกติและแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง” และ “เมื่อมีความ เจ็บป่วยควรรีบไปพบแพทย์” ซึ่งการมีทัศนคติที่ดี ในเรื่องต่างๆ ข้างต้นส่งผลให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีการ ดูแลสุขภาพตนเองเป็นอย่างดี ส่วนปัจจัยเรื่องอายุ มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพนั้นอธิบายได้ว่า คนที่ ป่วยเป็นโรคเบาหวานเมื่ออายุน้อย จะสนใจเรื่อง การส่งเสริมสุขภาพมากกว่าคนที่ป่วยเป็นเบาหวานเมื่อ อายุมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนที่มีอายุน้อย ยังมีภาระ รับผิดชอบในเรื่องการสร้างครอบครัว ดูแลเลี้ยงดูบุตร เรียนหนังสือ การขาดการส่งเสริมสุขภาพที่ดี จะทำให้ ภาวะการเจ็บป่วยรุนแรงขึ้น เกิดภาวะแทรกซ้อน ทำให้มีผลต้องหยุดงาน ทำให้ขาดรายได้มาเลี้ยงดู ครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องในครอบครัวได้

ส่วนปัจจัยรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริม สุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน $p\text{-value}>0.05$

สรุป จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ การส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุ ความรู้เกี่ยวกับ การส่งเสริมสุขภาพ ทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ และแรงสนับสนุนทางสังคม ซึ่งผลการศึกษานี้ เสนอแนะให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ ส่งเสริม สุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยเน้นในเรื่องแรง สนับสนุนทางสังคมและปรับทัศนคติต่อการส่งเสริม สุขภาพหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการผู้ป่วย โรคเบาหวาน ควรมีกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพและ เพิ่มแรงสนับสนุนทางสังคม เพื่อให้ผู้ป่วยโรคเบาหวาน มีการส่งเสริมสุขภาพที่ดี ไม่มีภาวะแทรกซ้อน เพื่อ คุณภาพชีวิตที่ดีไม่เป็นภาระแก่สังคมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยเรื่องนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากท่านที่มีส่วน เกี่ยวข้องขอกราบขอบพระคุณ นายแพทย์สาโรช เมฆาวุฒิกุล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบ้านหมี่ ที่ กรุณาอนุญาตให้เก็บข้อมูลในการทำวิจัย รศ.ดร.สุรีย์ จันทรโมลี รศ.ดร.สุธรรม นันทมงคลชัย ผศ.ดร. วิจารณ์ วีรวิสิฐ ที่กรุณาให้คำแนะนำ เสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอาใจใส่ตั้งแต่นั จนงานวิจัยสำเร็จเรียบร้อย ผศ.ดร.วิจารณ์ วีรวิสิฐ ดร.สุนทรีย์ คำเพ็ง คุณปรางค์ ศรีสงคราม ที่ได้กรุณา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้องและความ ครบถ้วนในเนื้อหาของแบบสอบถาม อาจารย์ดวงใจ เกริกชัยวัน คุณศลสนีย์ หรั่งเจริญ และคุณวรางคณา พูนนาค ที่ช่วยในการค้นคว้า ตรวจสอบ แก้ไข จัดทำ ข้อมูล อาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นผู้ช่วยในการเก็บ ข้อมูล ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีส่วนในการตอบ แบบสอบถาม และขอบคุณครอบครัวและกัลยาณมิตร ทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

1. Health Organization. World Health Statistics 2012: World Health Organization; 2012 [cited 2014 MAY 12]. Available from:URL:http://www.who.int/gho/publications/world_health_statistics/2012/en/.
2. ข่าวการศึกษา-สาธารณสุข-สิ่งแวดล้อมทั่วไป: ข่าวทั่วไป. อึ้ง!คนไทยป่วย “เบาหวาน” 3.5 ล้านคน [คมชัดลึกออนไลน์] ; 30 ตุลาคม 2556 (วันที่ค้นข้อมูล 12 พฤษภาคม 2557.) แหล่งข้อมูล: URL:<http://www.komchadluek.net/detail/20131030/171670.html>
3. วิชัย เทียนถาวร. ทัวโลก: ทุก 8 วินาที มีคนตาย 1 คน เบาหวาน...เรื่องไม่เบา ที่เราต้องรู้. [มติชนออนไลน์] ; 2555 (วันที่ค้นข้อมูล 12 พฤษภาคม 2557) แหล่งข้อมูล:URL:http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1348158190&grpId=&catid=02&subcatid=0207
4. จำนวนผู้ป่วยในโรคเบาหวาน พ.ศ. 2550-2556 (วันที่ค้นข้อมูล 15 พฤษภาคม 2557) แหล่งข้อมูล: URL:<http://thaincd.com/information-statistic/non-communicable-disease-data.php>
5. โรงพยาบาลบ้านหมี่, งานผู้ป่วยนอก. รายงานประจำปี 2554-2556. ลพบุรี: โรงพยาบาลบ้านหมี่;2557.
6. ยศพล เหลืองโสมนภา, สิริรัตน์ เหลืองโสมนภา, สุริรัตน์ อนันต์. พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการที่คลินิกเบาหวานโรงพยาบาลบ่อไร่ จังหวัดตราด. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี 2549;17:28-38.
7. กมลรัตน์ จุ่มสีมา. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน จังหวัดศรีสะเกษ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต] อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2550.
8. ดุษฎี พงศ์อุดม. ความสามารถในการดูแลตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคมและความเครียดของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงของโรงพยาบาลแมคคอร์มิค จังหวัดเชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2549.